

افغانستان او څلور جمهوري غوښتونكي كانديدان

د امريکا جمهوري رياست انتخابات اوږده پروسه ده. پدې انتخاباتو کې، عموماً د امريکا دوه غښتلي احزاب – جمهوري غوښتونکي او ديموکراتيک – برخه پکې اخلي. له هر حزب څخه يو درجن کانديدان گډون کوي، خو بالاخره له مقدماتي انتخاباتو څخه را وروسته له هر گوند څخه فقط يو نوماند بريالی کېږي. د مگرې، د جمهوري غوښتونکي حزب په مقدماتي انتخاباتو کې فقط څلور نوماندان پاته دي. په دوی کې، د ماسچوسټس پخوانی گورنر میت رامني او د ولسي جرگې پخوانی رئيس نيوت گينگرېچ مخکښان دي، او پخوانی سناتور، ريک سنټورم او د ولسي جرگې برحال استازی ران پال لا هم په لوبه کې شامل کسان دي. هر کانديد د افغانستان په ارتباط خاص نظر لري چې دلته به د هغوی همدا دريځونه په لنډه توگه معرفي سي.

میت رامني بزنسمن او سياستوال دی. په ۲۰۰۳ کې، د ماسچوسټس ايالت گورنر سو. د هاروډ پوهنتون څخه په بزنس او حقوقو کې ماستری لري. د مرمن په مذهب دی. پلار يې د ميشيگن ايالت گورنر وو. په ۲۰۰۸ کې، د جمهوري رياست لپاره کانديد وو، خو په مقدماتي انتخاباتو کې سناتور جان مکين ترې وگټله. نهايت شتمن سړی دی. د ځينو امريکايي مبصرينو په قول د جمهوري غوښتونکي حزب مشين يې ملاتړ کوي او خامخا به دی د دې حزب نوماند سي.

میت رامني وايي: له افغانستان څخه زموږ د قواوو رايستل بايد په شرايطو پوري اړه ولري، او دا کار بايد دنظامي مشرانو سره په سلامشوره سي. زموږ هدف په افغانستان کې د القاعدې ستول او د طالبانو کمزورول دي. طالبان بايد دونه کمزوري سي چې نور امريکا، افغان حکومت، او پاکستان ته خطر ايجاد نه کړای سي.

هغه د طالبانو سره خبري کول ردوي، او وايي طالبان بايد مات کړای سي، او د افغان پوځ دونه تقويه سي چې پخپله د طالبانو د را ايسارولو توان پيدا کړي. هغه اوبې د اوباما اشتباه دا ده چې د امريکايي عسکرو د وتلو لپاره يې نيټه وټاکله. په افغانستان کې، د امريکا پاليسي بايد پر اقتصادي ملحوظاتو باندې متکي نه وي، بلکې ستراتيژيکي مسايل هم بايد په نظر کې ونیول سي. هغه د سرج ملاتړ کوي، خو د وختي راوتلو مخالف دی. میت رامني د امريکا د دفاع وزير د هغه نظر سره مخالفت وښود چې وايي امريکايان به په افغانستان کې خپل جنګي نقش په ۲۰۱۳ کې ختم کړي. میت رامني د اوباما حکومت همدا اعلان «ساده گي» او «گمراه کونکی» وباله.

مگر څرنگه چې عامه امريکايان د افغانستان له جنګ سره په زياتيدونکي توگه مخالفت کوي، او د خپلو عسکرو رايستل غواړي، د میت رامني په نظر کې هم بدلون راغلی دی. هغه اوس وايي چې جنګ بايد ختم سي او زموږ عسکر بايد خپل هیواد ته را ستانه کړای سي.

میت رامني وايي حامد کرزي ته بايد دا روښانه کړو چې زموږ تعهد بايد متقابل وي. هغه بايد په حکومت کې د بې لجامه اداري فساد مخه ونيسي، د ازادو او عادلانه انتخاباتو تضمين وکړي، او د مخدره موادو په مقابل عملي گامونه واخلي.

نيوت گينگرېچ: هغه ليکوال، سياسي مبصر، او له ۱۹۹۵ څخه تر ۱۹۹۹ پوري د امريکا د ولسي جرگې رئيس او د جورجيا ايالت استازی وو. په تاريخ کې دکتورا لري. په ۱۹۹۵ کې، د تايم مجلې د کال سړی ونوماوه. د نيوت گينگرېچ څيره قهرجنه ده او اکثرا قهرېدلی ښکاري. درې ودونه يې کړي دي.

اسلام ضد احساسات لري. هغه وايي مور د اسلامي افراطيانو سره په يو اوږد جنگ کي راگير يو. مور مجبوره يو چې دا جنگ ته دوام ورکړو. هغه باور لري چې د اسرايلو پایتخت بايد بيت المقدس وي. د فلسطين په نامه کوم ملت وجود نلري.

مگر هغه وايي د افغانستان جنگ بايد ژر تر ژره ختم سي. بايد جنرالانو ته غور ونيول سي. په افغانستان کي د باثبات حکومت جوړېدل به ډېر وخت وغواړي. امريکا بايد د ملت جوړولو په چاور کي مداخله و نکړي. د هغه شعار «کاميابي نه خروج» دی. نيوت گينگيرچ وايي مور نه سو کولای چې له جنگ څخه فرار وکړو. مگر په افغانستان جنگ پر سمه خوا ندى روان. مور دې جنگ ته په سپکه سترگه گورو.

ران پال: يو طبي ډاکټر دی او د ټکساس ايالت استازی دی. څو ځله يې د جمهوري رياست په انتخاباتو کي برخه اخيستي ده. هغه د امريکا پر خارجي او اقتصادي پالیسيو باندي سخت انتقادونه کوي، او دخارجي مداخلو سخت مخالف دی. ران پال سپيني خبري کوي، او د ځوانانو په مينځ کي څه محبوبيت لري.

هغه وايي له افغانستان څخه بايد ژر تر ژره راوځو. دا د افغانانو مشکل دی او بايد افغانان خپله يوه د حل لاره ورته پيدا کړي. په افغانستان کي زمور شتون زمور ملي امنيت ته خطر پيښ کړی دی، نه برعکس. هلته، د اضافه عسکر و استول به هيڅ گټه ونلري. دا جنگ زمور اقتصاد ته سخته صدمه رسولې ده. مور بايد دا جنگ ژر تر ژره ختم کړو. اکثره امريکايان هم ددې جنگ ختمول غواړي. القاعده نور په افغانستان کي نسته. مور اوس د طالبانو سره جنگيږي، خو طالبان يو وخت زمور ملگري ول.

افغانستان بايد افغانانو ته وسپارو. افغانان مور ته د اشغالگر په سترگه گوري. که چيري بل څوک زمور ملک اشغال کړي، مور به هم د هغوی پر خلاف وسله واخلو. مور د هغوی ملک اشغال کړی دی، او هغوی د خپل وطن د ازادۍ لپاره جنگيږي. مور بايد د جهان پوليس و نه اوسو، مور بايد خپل ارزښتونه د دپلوماسۍ له لاري خواره کړو. مور بايد خپل ادبي د نورو ملکونوڅخه را وباسو. دا ډول جنگونه او خارجي مداخلې به بالاخره مور ديوالي او مفلس کړي. هغه وايي زه پدې باور لرم چې بن لادن، روسان، او زمور نورو دښمنان پر مور باندي خاندي چې پداسي جنگونو مو ځانونه اخته کړي او خپلي پلې پخپله پرې کړو.

بناغلی ران پال وايي کرزی يو گوداگی مشر دی. مور دا حکومت هلته تحميل کړی دی. د حامد کرزي حکومت يوه غله او بي کفايته اداره ده. مور ددې خلکو په وجود کي دا جنگ نه سو گټلای. مور هلته پخپل حضور مسلمانان لا په قهرو، او دا زمور ملي امنيت ته لا خطر موجه کوي.

ريک سنټورم: د پنسلوانيا ايالت پخوانی سناتور دی. هغه يو وکیل او يو محافظه کاره او مذهبي سياستوال دی. سنټورم د افغانستان له جنگ او مداخلې دفاع کوي، او د اوباما پر پالیسي باندي انتقاد کوي. د ژر راوتلو مخالف دی. هغه وايي امريکايي جنرالانو بايد اضافه منابع ورکړه سي څو خپل ماموريت تر سره کړي. امريکا بايد په افغانستان کي کاميابه سي. هغو عسکرو چې هلته قرباني ورکړې ده، د هغوی قرباني بايد حذر نه سي. د سپټمبر يولسمي مجرمين بايد سخت مجازات سي.

هغه په افغانستان کي د سرج له پالیسي دفاع کوي او وايي همدا ستراتيژي په عراق کي کاميابه سوه. هغه له افغانستان څخه د امريکايي قواوو د وتلو له تقسيم اوقات سره مخالف دی او وايي که جمهوررئيس سي هغه به له افغانستان څخه د خپلو قواوو راوتل کېنسل کړي.

والسلام